

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Adalet Bakanı Yılmaz Tunç* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Sincan 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde tutulan mahpuslara yönelik yaşanan hak ihlalleri konusunda kamuoyuna yansıyan bilgiler ve mahkeme kararları şu hususlarda derin kaygılar uyandırmaktadır. Özellikle, pencerelere yerleştirilen kafes tellerinin insan onuruna aykırı olduğu şikâyeti ve bu telleri kesmeleri gerekçesiyle mahpuslara verilen cezalar, ulusal ve uluslararası insan hakları standartları çerçevesinde incelenmeyi gerektirmektedir.

Mahpuslar, cezaevindeki pencerelere yerleştirilen kafes tellerinin temiz hava ve güneş ışığını engellediğini, bu durumun hem fiziksel hem de psikolojik sağlıklarına zarar verdiğini beyan etmiştir. Bu durum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında da ifade edilen mahpusların insani yaşam koşullarına uygun bir ortamda tutulma hakkına aykırıdır (AİHS, madde 3).

Mahpusların ısrarla belirttiği üzere, cezaevi idaresinin bu uygulamaya devam etmesi, işkence ve kötü muamele yasağını ihlal etmektedir. Birleşmiş Milletler Mahpuslara İlişkin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) madde 13 ve 14, mahpusların sağlık ve haysiyetlerini koruyacak uygun fiziksel koşulların sağlanması gerektiğini öngörmektedir.

Ankara Batı 15. Asliye Ceza Mahkemesi'nin, mahpuslara pencerelerindeki telleri kesmeleri gerekçesiyle "kamu malına zarar verme" suçundan 6 mahpusa 1 yıl 6 ay hapis cezası vermesi, cezanın orantılılık ilkesiyle uyumlu olmadığını göstermektedir. Bu karar, 28 Nisan 2024 tarihinde verilmiştir. Anayasa'nın 17. maddesi ve AİHS madde 3, kötü muamele yasağının ihlal edilemeyeceğini düzenlerken, bireylerin insan onuruna uygun şekilde yaşama hakkını garanti altına almaktadır.

Mahkeme kararında, mahpusların "pişmanlık" göstermemesi gerekçesiyle ceza indirimi uygulanmamış, bu durum hukuk devleti ilkesiyle çelişir niteliktedir. Pencerelerdeki tellerin kesilmesi, mahpusların maruz kaldıkları insan onuruna aykırı uygulamaya bir tepki niteliği taşımakta olup, bu eylemin kamu malına zarar verme suçu kapsamında değerlendirilmesi hakkaniyetle bağdaşmamaktadır.

Anayasa'nın 17. ve 19. maddeleri, kişi dokunulmazlığını ve özgürlüğünü garanti altına alırken, kötü muamele yasağına vurgu yapmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) madde 3, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamelenin kesinlikle yasak olduğunu belirtir. Birleşmiş Milletler Nelson Mandela Kuralları, mahpusların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını koruyacak tedbirlerin alınmasını öngörür.

Mahpusların insani yaşam koşullarına uygun bir ortamda tutulmasını temin etmek amacıyla, pencerelere yerleştirilen kafes tellerinin derhâl kaldırılması gerekmektedir. Cezaevi idaresi tarafından uygulanan psikolojik ve fiziksel baskılara ilişkin kapsamlı bir denetim mekanizmasının işletilmesi elzemdir. Mahpuslara verilen hapis cezalarının, orantılılık ilkesi ve uluslararası hukuk standartları çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Sincan 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde pencerelere yerleştirilen kafes tellerinin mahpusların temiz hava ve doğal ışık hakkını engellediği iddiaları göz önüne alındığında, bu uygulama uluslararası insan hakları standartları ve özellikle Nelson Mandela Kuralları ile nasıl bağdaştırılmaktadır?
2. Cezaevinde yaşanan hak ihlalleri iddiaları ve kötü muamele şikâyetlerine ilişkin bağımsız bir denetim mekanizması kurulması planlanmakta mıdır? Halihazırda bu konuda yapılan denetimlerin kapsamı ve sonuçları nelerdir?
3. Kafes tellerinin mahpusların fiziksel ve psikolojik sağlıklarına zarar verdiği iddiaları karşısında, Bakanlığınız tarafından bu konunun tespiti ve önlenmesine yönelik bir inceleme veya sağlık taraması yapılmış mıdır?
4. Ankara Batı 15. Asliye Ceza Mahkemesi'nin, pencerelerdeki telleri kesmeleri gerekçesiyle mahpuslara verdiği hapis cezaları, orantılılık ilkesi ve uluslararası insan hakları standartları çerçevesinde nasıl değerlendirilmektedir? Bu konuda Bakanlık ne tür bir inceleme yapmayı planlamaktadır?
5. Mahpusların insan onuruna aykırı bir ortamda tutulduklarına dair iddialar karşısında cezaevi yönetimi hakkında bir soruşturma başlatılmış mıdır? Bu tür uygulamaların tekrarını önlemek için ne tür önlemler alınmaktadır?
6. Cezaevlerindeki kafes tellerinin kaldırılması ve mahpusların insani yaşam koşullarına uygun bir çevrede tutulması için Bakanlık tarafından herhangi bir düzenleme veya planlama yapılacak mıdır?
7. Pencerelerdeki kafes tellerini kesme gerekçesiyle mahpuslara verilen cezaların yeniden değerlendirilmesi ve bu uygulamanın sonlandırılması için herhangi bir adım atılmış mıdır veya atılacak mıdır?
8. Son 22 yıl içinde cezaevlerinde bu tür insan onuruna aykırı uygulamalarla ilgili kaç hak ihlali yaşandığına dair bir veri bulunmakta mıdır? Söz konusu verilerin içeriği nedir?